

СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ ПЕРЕРОБНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

Вінницький національний технічний університет

Анотація: В роботі проаналізовано особливості стратегічного управління підприємствами переробної промисловості. Досліджено підходи до оцінки ефективності управління підприємствами.

Ключові слова: стратегія, стратегічне управління, SWOT-аналіз, прибуток

Abstract: The paper analyzes the peculiarities of strategic management of processing industry enterprises. Approaches to assessing the efficiency of enterprise management have been studied.

Keywords: strategy, strategic management, SWOT analysis, profit

Вітчизняні підприємства в сучасних умовах перебувають в досить турбулентному навколишньому середовищі, що спричинено війною, пандемією, зміною логістики. Усе це ставить перед менеджментом підприємств нові задачі, вимагає вищого рівня стратегічного бачення, перманентного моніторингу та реагування на можливі зміни. При цьому протягом 2022 р. більшість підприємств змушені були переглянути свої стратегічні цілі, зокрема щодо рівня прибутку.

Зважаючи на усе це, досить актуальним є питання забезпечення ефективного стратегічного управління, зокрема на підприємствах переробної промисловості.

Ансофф І. визначає стратегічне управління як діяльність, пов'язану з визначенням цілей і завдань організації та забезпеченням відносин між організацією і зовнішнім оточенням, що відповідає її внутрішнім можливостям і дозволяє залишатися сприйнятливою до зовнішніх вимог [1].

На думку Савченко С. М., Нікітіна В. Г. стратегічне управління – це складна система взаємопов'язаних структурних елементів в рамках стратегічного планування та реалізації механізмів направлених на підвищення рівня фінансово-економічної ефективності (результативності) діяльності підприємства [2]

Стратегія підприємства має відповісти на низку питань, серед яких найголовнішими є [3]:

- у яких напрямках господарської діяльності вигідніше розвиватися;
- в чому саме діяльність підприємства має бути унікальною;
- які ресурси (фінансові, трудові, матеріальні) будуть необхідні;
- як прибуток буде отримано при розвитку цих напрямків.

Проблеми із електрикою, логістикою, окупація територій сільськогосподарського призначення спричиняє суттєві проблеми продовольчого забезпечення. Негативним фактором є й суттєве удорожчання сировини, що підвищує собівартість продукції й переробних підприємств. Саме тому, підприємствам переробної промисловості важливим є забезпечити ефективне стратегічне управління.

Ефективність на рівні підприємства відображає зв'язок між отриманим результатом діяльності та кількістю вкладених в діяльність ресурсів.

Окремі автори оцінку ефективності функціонування пропонують здійснювати за трьома складовими:

- фінансово-економічна – оцінюється коефіцієнтами рентабельності активів, загальної ліквідності, автономії, фінансового левериджу, які дають змогу ідентифікувати прибутковість та інтенсивність використання капіталу підприємства, структуру капіталу і платоспроможність;
- виробнича ефективність;
- комерційна ефективність [4].

На думку Стадник В. В., Рудніченко Є. М., Томаля Т. С., Непогодіної Н. І. [5] управління компанією має забезпечувати зростання її ринкової вартості, оскільки це забезпечує отримання найбільш значимого порівняно з іншими формами доходу від вкладення капіталу.

Ефективність стратегічного управління можна оцінити показниками рентабельності, фінансової стійкості та ліквідності.

Основним критерієм аналізу в процесі вибору стратегій розвитку підприємств на сьогодні є матриці Ансоффа, Бостонської консалтингової групи, Мак Кінсі Дженерал Електрик, SWOT-аналіз, система збалансованих показників.

Разом з тим, найбільшого поширення отримала модель SWOT-аналізу перевагами застосування якої є одночасне врахування зовнішніх та внутрішніх чинників розвитку. Крім того, модель дозволяє на основі дослідження сильних та слабких сторін підприємства з урахуванням впливу зовнішнього середовища визначити стратегічні напрямки подальшого розвитку, а також можливі загрози.

Досить поширеним методом оцінки ефективності стратегічного управління є збалансована система показників, яка містить показники, що підбираються з урахуванням особливостей діяльності підприємства та його стратегії. Збалансована система показників включає в себе як фінансові, так і нефінансові показники. Вона спрямована на зв'язування показників у грошовому вираженні за чотирима аспектами діяльності підприємства: задоволення клієнта; внутрішньофірмові господарські процеси; інноваційна активність; заходи з поліпшення фінансових результатів. Система збалансованих показників, що містить як правило не більше 20–25 показників на підприємство, на підрозділ близько 7–10, для одного співробітника не більше 5. Вона впроваджується зверху до низу, крізь усе підприємство, а для кожного підрозділу формується певний набір збалансованих показників.

Отже, на сьогодні існує значна кількість підходів до оцінки ефективності стратегічного управління, зокрема система збалансованих показників, показники ринкової вартості, фінансово-економічні показники, матриці.

На нашу думку для оцінки ефективності стратегічного управління переробними підприємствами доцільно сформувати систему збалансованих показників, використати матриці БКГ та фінансово-економічні показники.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Ansoff H. Igor *Strategic management*. Wiley, New York, 1979. 236 p.
2. Савченко С. М., Нікітін В. Г. Сутність та принципи стратегічного управління ефективністю діяльності підприємства. *Ефективна економіка*. 2021. № 2. – URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8656>.
3. Єпіфанова І. Ю., Джеджула В. В. Місце процесу управління проектами в стратегії розвитку підприємств. *Innovation and Sustainability*. 2022. № 3. С. 8-13.
4. Єпіфанова І. Ю. Управління інноваційною діяльністю промислових підприємств: теоретико-методологічні аспекти фінансового забезпечення: монографія. Вінниця : ВНТУ, 2019. 384 с.
5. Стадник В. В., Рудніченко Є. М., Томаля Т. С., Непогодіна Н. І. Інноваційно-інвестиційні стратегії в управлінні ринковою вартістю підприємства. Хмельницький : ХНУ, 2008. 302 с.

Єпіфанова Ірина Юрївна, доктор економічних наук, професор, в.о. декана факультету Менеджменту та інформаційної безпеки, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: yepifanova@vntu.edu.ua

Каплун Ростислав Анатолійович, магістр, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця.

Yepifanova Iryna Yu., doctor of economics, professor, acting Dean of the Faculty of Management and Information Security, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: yepifanova@vntu.edu.ua

Kaplun Rostyslav A., master, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia.